

Osund kommunal konkurrens

Jonas Andersson och Erika Isaksson, StudentKraft AB

Januari, 2005

En analys av enkätsvar från 41 000
svenska företagare

Rapporten är skriven av StudentKraft AB på uppdrag av Svenskt Näringsliv. Rapporten bygger på 41 000 enkätsvar från Svenskt Näringslivs rikstäckande undersökning om lokalt företagsklimat.

StudentKraft är ett konsult- och rekryteringsföretag som arbetar med akademiker. I vår konsultverksamhet utför studenter från högskola och universitet kvalificerade uppdrag inom Analys & Utvärdering, Ekonomi & Marknad, Teknik & IT, Miljö & Kvalitet samt Utbildning. I vår rekryteringsverksamhet är vi specialiserade på akademiker med upp till fem års arbetslivserfarenhet.

STUDENTKRAFT AB
ÄNGELHOLMSGATAN 3
214 22 MALMÖ

TELEFON 040-661 39 90
FAX 040-661 39 99
WWW.STUDENTKRAFT.COM

Innehåll

Sammanfattning.....	3
Inledning.....	4
Osund konkurrens missgynnar alla	6
Särskilda problemområden	8
Osund konkurrens i alla branscher	13
Skillnader mellan olika kommuner och regioner.....	17
Ideologi eller andra överväganden?	19
Osund konkurrens inget olösbart problem.....	21

Sammanfattning

Sveriges kommuner bedriver näringsverksamhet i osund konkurrens med privata företag. Detta är ett stort problem, både för företagen och för samhället i stort då det hämmar tillväxten och försvårar Sveriges möjligheter att åter nå toppen av välståndsligan.

Osund kommunal konkurrens uppstår när kommuner bedriver näringsverksamhet där det redan finns en fungerande marknad, eller, när det inte finns en fungerande marknad och kommunen bedriver näringsverksamhet på ett sätt som hindrar utvecklingen av privata alternativ.

Rapporten bygger på enkätsvar från 41000 företagare i samtliga svenska kommuner och visar att en stor del av företagen upplever att deras kommun bedriver verksamhet som konkurrerar med privata företag på ett osunt sätt. I framställningen ges också ett stort antal exempel på konkreta fall av osund konkurrens.

1400 kommunala företag omsätter drygt 130 miljarder kronor årligen. Dessa siffror är dock en underskattning av problematiken. En stor del av kommunernas näringsverksamhet drivs nämligen inom förvaltningen och ingår därför inte i de här siffrorna. Den här rapporten bidrar till att ge en bild av hur detta mörkertal ser ut.

De främsta problemområden som kan utläsas ur företagens enkätsvar är: sammanblandning av roller, underprissättning, korssubventionering, subventionering till utvalda aktörer, arbetsmarknadspolitiska projekt samt överskottsförsäljning.

De branscher där osund kommunal konkurrens uppges vara vanligast förekommande är Fastigheter, uthyrning och företagstjänster (uppges i 184 kommuner) följt av Bygg och anläggning (164) och Hotell och restaurang (160).

De kommuner där företagen kunnat ge flest exempel på olika branscher med osund kommunal konkurrens är: Skellefteå och Älvsbyn (9 av 10 branscher), Arboga, Göteborg, Karlskrona, Kiruna, Ljusdal, Lund, Olofström, Oskarshamn (8 av 10), Gävle, Karlsborg, Lidköping, Mark, Piteå, Sollefteå, Stockholm, Umeå, Vimmerby, Ystad, Åmål (7 av 10).

Det län som hamnar högst upp på listan är Blekinge med osund konkurrens i genomsnitt inom 6 av 10 branscher per kommun. Sedan följer Gotland (5), Norrbotten (4,9), Gävleborg (4,8) och Västerbotten (4,7).

Borgerligt styrda kommuner driver osunt konkurrerande verksamhet i 3,3 branscher i genomsnitt. Samma siffra för kommuner med socialistisk majoritet är 4,2. En viss skillnad finns alltså, men slutsatsen är att okunskapen om den osunda konkurrensens effekter inte tar någon partipolitiska hänsyn.

Svenskt Näringsliv förespråkar bland annat följande lösningar på problemet med osund kommunal konkurrens: De offentligt ägda företagen bör successivt avvecklas, alla myndigheter bör avveckla sina kommersiella verksamheter och staten och kommunerna bör endast få bedriva näringsverksamhet i undantagsfall.

Inledning

För att Sverige ska återta sin position i toppen av välståndsligan krävs en god ekonomisk tillväxt. Svenskt Näringslivs uppfattning är att en grundläggande förutsättning för att detta ska uppnås är en fungerande konkurrens på lika villkor. Med detta avses inte bara konkurrens på lika villkor mellan privata företag, utan också mellan privata företag och den offentliga sektorn. Det är det sistnämnda som är ämnet för denna rapport och i fokus står konkurrensförhållandet mellan företagen och kommunerna. Rapporten kommer att visa att denna konkurrens långt ifrån sker på lika villkor utan att kommunernas näringsverksamhet leder till osund konkurrens. Detta ställer till med väldigt stora problem för Sveriges företagare vilket också kraftigt försämrar möjligheterna till en gynnsam ekonomisk utveckling.

Svenskt Näringsliv har genomfört en landsomfattande undersökning om det lokala företagsklimatet bland 41 000 företagare i samtliga svenska kommuner. En del av undersökningen behandlade specifikt området osund konkurrens. I undersökningen framkom att en stor del av företagarna upplever att det förekommer osund kommunal konkurrens på den ort där de verkar och att detta är ett större bekymmer än någon tidigare har kunnat visa.

Vad är då osund kommunal konkurrens? Den definition som den här rapporten utgår ifrån är egentligen väldigt enkel – osund konkurrens är:

- ... när kommuner bedriver näringsverksamhet där det redan finns en fungerande marknad.
- ... när det inte finns en fungerande marknad, och kommunen bedriver näringsverksamhet på ett sätt som hindrar utvecklingen av privata alternativ.

När fungerande marknad finns

Tänk er in i situationen att ni är en restaurangägare på en mindre ort. Kundunderlaget är begränsat och det krävs hårt arbete och långa arbetsdagar för att få verksamheten att löna sig. På samma ort finns även ett kommunalt servicehus med en lunchrestaurang avsedd för de boende. Nu är det emellertid inte bara de boende som ges möjlighet att äta där, utan lunchrestaurangen är även öppen för allmänheten som kan komma dit och äta lunch för en billig penning (eftersom priset är subventionerat). Det krävs ingen större fantasi för att inse att det här drabbar er som privat restaurangägare hårt. Alla som nu väljer att gå till servicehusets restaurang hade, om denna möjlighet inte funnits, gått till er restaurang istället. Särskilt på en liten ort där antalet möjliga kunder är begränsat gör varje enskild lunchgäst en stor ekonomisk skillnad för verksamheten.

När fungerande marknad inte finns

Den andra punkten handlar om när kommunen själv startar verksamhet då det inte finns några privata alternativ. Detta sker ofta i glesbygdskommuner och motiveras med att kommunen måste driva en viss verksamhet eftersom det inte finns någon privat aktör som gör det. Denna verksamhet är ofta helt främmande i förhållande till vad som nor-

malt förknippas med kommunal verksamhet och kan exempelvis röra sig om drift av stugbyar och skidanläggningar. Kommunen får i och med detta en sådan dominerande ställning att utvecklingen av privata alternativ hindras. Privata entreprenörer tycker inte att det är någon idé att försöka att slå sig in eftersom den kommunala verksamheten är så dominerande.

Rapportens upplägg

Den här rapporten tar sin utgångspunkt i den stora mängd enkätsvar som samlats in från företagare runt om i hela landet. Rapporten inleds med en genomgång av varför osund konkurrens är ett problem. Efter detta följer analysen av enkätmaterialet. Första avsnittet tar upp särskilda problemområden som företagarna upplever i samband med att kommuner bedriver näringsverksamhet. Nästföljande avsnitt ser närmare på vilka branscher som är de värst drabbade och lyfter fram exempel på osund konkurrens. Sedan följer en analys av eventuella regionala skillnader samt en sammanställning över de värst drabbade kommunerna. I det sista analysavsnittet behandlas frågan om det är någon skillnad mellan kommuner som styrs av olika politiska majoriteter? Styrts politikererna av ideologi eller andra överväganden? Rapporten avslutas med Svenskt Näringslivs lösningar på problemet med osund konkurrens och några goda exempel på kommunal verksamhet som konkurrensutsatts.

Osund konkurrens missgynnar alla

Det är inte enbart den enskilde näringsidkaren som förlorar på att kommunen driver en konkurrerande verksamhet på ett osunt sätt.

På de *lokala marknaderna* kan osund konkurrens leda till att annars sunda privata aktörer slås ut. Värst är det för småföretagarna. Det är främst på den här nivån rapporten har sitt fokus.

På *branschnivå* innebär osund konkurrens att branschutvecklingen stannar upp då de privata aktörerna saknar incitament till att utveckla sin verksamhet.

På *konsumentnivå* kan varorna och tjänsterna bli dyrare när konkurrensen inte fungerar, eftersom aktörerna i branschen inte tvingas hålla lägsta möjliga priser.

På *samhällsnivå* påverkar osund konkurrens den totala välfärden. Färre företag etablerar sig, effektiviteten i verksamheterna blir lägre och den offentliga sektorn blir totalt sett dyrare. Detta har även regeringen konstaterat i en proposition.¹

Vi kan också ta det ett steg vidare – till *nationell nivå*. Genom att vi har ett problem med osund konkurrens blir Sveriges totala konkurrenskraft sämre. Detta kan vara en av många faktorer som bidragit till att vi halkat efter i välfärdsplanen.

Många företag möter problemet dagligen

I en studie som Konkurrensverket beställt visade det sig att två av tre tillfrågade företagare ansåg att det förekommer konkurrens från offentliga aktörer. De flesta menade att det i första hand gäller verksamhet som bedrivs på kommunal nivå. Vidare ansåg tre av fyra att konkurrensen leder till problem, främst för att den inte sker på lika villkor. Det absolut vanligaste problemet var korssubventionering – att kommunen tar från en verksamhet och subventionerar en annan. Det i sin tur leder till att kommunens verksamhet har en prissättning (underprissättning) som på ett ojust sätt konkurrerar ut alla andra alternativ.²

Problemet växer i omfattning

I den allmänna debatten talas det mycket om att offentlig verksamhet läggs ut på entreprenad och att alltmer verksamhet bedrivs i privat regi. Då kan man väl tänka sig att det här är ett problem i avtagande och något som kommer att ordna upp sig med tiden? Detta kunde inte vara mer fel, faktum är att problemet ökar. Konkurrensverket har konstaterat att kommuner, landsting och deras företag samt statliga myndigheter under 1990-talet i ökad utsträckning börjat bedriva näringsverksamhet inom områden där det redan finns företag och en fungerande marknad.³

¹ Regeringens konkurrenspolitiska proposition 1999/2000:140

² Myndigheter och marknader. Konkurrensverkets rapportserie 2004:4

³ Konkurrensen i Sverige under 90-talet – problem och förslag. Konkurrensverkets rapportserie 2000:1

Offentlig produktion

Osund kommunal konkurrens har inte sin grund i vem det är som finansierar verksamheten, utan vem det är som producerar varan eller tjänsten.

	Offentlig finansiering	Privat finansiering
Offentlig produktion	Egen regi (ex: färdtjänst, skola, omsorg, parkskötsel, bygg etc.)	Egen regi (ex: sophantering, sotning, energi, allmännyttan etc.)
Privat produktion	Entreprenad	Privata företag där kunden betalar direkt ur egen ficka.

Källa: Svenska Kommunförbundet

Osund kommunal konkurrens uppstår enbart när det rör sig om offentlig produktion, vem det är som i första hand betalar för verksamheten spelar ingen roll. Problem i samband med entreprenader och upphandling ingår följaktligen inte i begreppet osund konkurrens.

Offentlig produktion och osund konkurrens

Privat finansierade varor och tjänster som produceras i kommunal regi handlar ofta om traditionella samhällstjänster. Sophämtning och energiförsörjning bedrivs exempelvis fortfarande av många kommunala företag, trots att marknaden är konkurrensutsatt och privata alternativ finns. Ibland drivs dessa i bolagsform (aktiebolag och liknande) och finns därför med i den offentliga statistiken hos SCB.

Det finns 1416 registrerade kommunala företag som tillsammans omsätter drygt 130 miljarder kronor. Störst kategori är fastighets- och uthyrningsverksamhet som står för hälften av omsättningen, över 60 miljarder kronor. Tvåa ligger el-, gas-, värme- och vattenförsörjning som omsätter drygt 48 miljarder. Kategorier som troligen förvånar ännu mer är kommunernas hotell och restauranger som årligen omsätter ca 580 miljoner kronor och partihandel (handel med varor över disk, reparationer, verkstäder med mera) som omsätter drygt 400 miljoner kronor.

Stort mörkertal för verksamheter inom förvaltningen

Så långt är det inget problem att uppskatta kommunal verksamhet på konkurrensutsatta marknader, men långt ifrån alla kommunala verksamheter drivs i bolagsform. Verksamhet som bedrivs inom förvaltningen ingår inte i den offentliga statistiken. Kommuner runt om i landet driver allt från restauranger och bagerier till friskvård och taxiverksamhet inom den egna förvaltningen. Sådana verksamheter behöver därför inte registreras hos SCB som ett kommunalt företag, vilket leder till att ingen vet inom vilka branscher kommunen är verksam eller hur stor omsättning det egentligen handlar om. Det är därför troligt att siffrorna ovan är en kraftig underskattning av problematiken.

Särskilda problemområden

Den inledande delen av rapporten har gett en bakgrundsbild över problematiken med osund konkurrens. De avsnitt som följer kommer nu att se närmare på och analysera Svenskt Näringslivs omfattande material ur några olika synvinklar.⁴ Det första området som ska tas upp är vilka särskilda problem som uppstår när en offentlig aktör bedriver näringsverksamhet i konkurrens med privata företag och vilka konsekvenser det får för företagen.

Det finns ett antal problemområden som kan identifieras i företagens exempel på osund kommunal konkurrens. Dessa är:

- Sammanblandning av roller
- Generell underprissättning
- Korssubventionering
- Subventioner till utvalda aktörer
- Olika former av arbetsmarknadspolitiska projekt
- Överskotts försäljning

Nedan förklaras de särskilda problemområdena mer i detalj och de exemplifieras med företagens egna beskrivningar av osund kommunal konkurrens, vilka framkommit i Svenskt Näringslivs undersökning.

Sammanblandning av roller

Med sammanblandning av roller menas att rollen som myndighetsutövare blandas samman med rollen som aktör på en konkurrensutsatt marknad. Detta kan ske när en myndighet erbjuder en tjänst som de själva står för kontrollen av.

Ett fall handlar om Värnamo kommun, där företagare uppgett att räddningstjänsten testar brandlarm och säljer utbildningar till privata företag i regionen. Detta trots att det redan finns privata alternativ som erbjuder sådana tjänster. Det kan också tyckas vara underligt att samma myndighet som har ansvar för brandsyn i vissa lokaler och hos företag med exempelvis brandfarlig verksamhet, också säljer översyn med mera som extra tjänster. Det är troligt att konsumenten uppfattar räddningstjänstens extratjänster som ett bättre alternativ, eftersom de ju är den kontrollerande myndigheten. Konkurrenterna har ingen möjlighet att på samma sätt skaffa sig konkurrensfördelar genom att använda sig av räddningstjänstens status.

⁴ Materialet består av 41 000 enkätsvar på frågan ”Om du svarat att det finns problem med osund konkurrens i kommunen, ange här exempel på sådana verksamheter”. Frågan mäter således inom vilka branscher företagaren *upplever* att det finns osund konkurrens. Materialet har sedan kategoriserats och kvantifierats enligt SNI för att få fram vilka problem och branscher som är vanligast och se om det finns skillnader mellan regioner och kommuner med olika politisk majoritet. Ibland har företagen blandat ihop upphandlingsproblem med osund konkurrens – dessa exempel har därför i möjligaste mån eliminerats. Det kan även hända att vissa kommunala verksamheter upphört efter det att studien genomfördes 2003-2004.

Även i andra kommuner, såsom Fagersta, Härnösand, Mjölby, Mora och Sandviken kan företagare ge exempel på räddningstjänster som säljer utbildningar och andra tjänster som även privata företag erbjuder.

Andra intressanta fall ur materialet handlar att man utnyttjar sin roll inom kommunen till något utöver vad denna omfattar. Bland annat uppges det i två kommuner att stadsarkitekten tar uppdrag i egen regi och i Malmö uppger flera företagare att kommunens arkitektavdelning ibland utför rituppdrag till företag och privatpersoner.

Generell underprissättning

Den absolut vanligaste effekten av olika former av subventioner är *underprissättning*, det vill säga när kommunen som aktör håller priser som ligger under vad som är möjligt på en helt fri marknad. Inte bara företagarna i Svenskt Näringslivs undersökning, utan även regeringens utredare i frågan, anser att detta är ett stort problem.⁵

Det handlar om att kommunernas verksamheter, särskilt de som drivs inom förvaltningen, inte har något vinstsyfte. Detta bidrar till att man erbjuder varor och tjänster till alldeles för låga priser, vilket snedvrider konkurrensen och bidrar till att privata företag trängs ut från marknaden. Man kan tycka att kommunen gör invånarna en tjänst genom att erbjuda varor och tjänster från verksamheter som inte behöver gå med vinst, men det påverkar det lokala företagsklimatet och den lokala tillväxten negativt.

Kommunerna tar i många fall lättvindigt på problematiken. För att förbättra denna situation föreslog Konkurrensrådet att offentliga aktörer ska utveckla en policy för att undvika att konkurrensen med privata aktörer blir snedvriden. En uppföljning av Konkurrensverket 2004 visade att endast fyra procent av de kommunala och statliga aktörerna utvecklat någon sådan policy.⁶

Lågpristräning hos kommunal copycat

I Grums har ”Träna hos Anki” bedrivit friskvårdsverksamhet i snart sex år. Detta har hon gjort i konkurrens med kommunens friskvårdsverksamhet på badhuset. Anki har kontinuerligt försökt utveckla marknaden och införde bland annat träningsformen spinning för några år sedan. Kommunen var dock inte sen att haka på Ankis idéer utan införde spinning i sin egen verksamhet kort därefter. Så har det sedan fortsatt. Anki har infört nya träningsformer för att förbättra och förnya verksamheten, terminen efter har kommunen startat liknande verksamhet i badhuset. Problematiken spås på ytterligare genom att alla kommunanställda, drygt 800 eller nästan 10 procent av kommunens invånare, får fria årskort till kommunens egen verksamhet. Det kostar de kommunanställda en tia att gå på ett spinningpass, ett pris Anki omöjligt kan matcha. Som plåster på såren utsåg kommunen henne till ”Årets Kvinna” 2004.

⁵ SOU 1995:105 Slutbetänkande av Underprissättningsutredningen.

⁶ Myndigheter och marknader. Konkurrensverkets rapportserie 2004:4

Korssubventionering

Offentliga subventioner omfattar fall när offentliga aktörer subventionerar sin egen eller andras konkurrensutsatta verksamhet. Det leder till underprissättning och en snedvridning av konkurrensen. När kommunerna subventionerar en av sina verksamheter med hjälp av tillskott från en annan uppstår s.k. *korssubventionering*. Det är inte lätt att ta reda på om kommunen subventionerar sin verksamhet eller inte, särskilt inte då verksamheten bedrivs inom förvaltningen, eftersom näringsverksamheten då inte måste särredovisas. Man kan dock utgå ifrån att verksamheten subventioneras på ett eller annat sätt om kommunen håller priser som ingen annan lokal aktör kan erbjuda.

Ett mycket vanligt exempel på underprissättning som tas upp av företagarna i enkät-materialet är billiga luncher i restauranger som drivs av kommunen. Detta uppges vara ett problem i en lång rad kommuner som t.ex. Uppvidinge, Borgholm, Eslöv, Hörby, Skurup, Essunga, Lekeberg, Norrtälje, Kalmar och Trelleborg.

Kommunal camping, billigare inträde

Företagarna i Vimmerby kommun har en generellt sett positiv attityd till det lokala företagsklimatet, framför allt anser de att kommunägda Astrid Lindgrens Värld är en verksamhet som alla aktörer i kommunen kan dra nytta av. Vad som upplevs som problematiskt av företagarna är att kommunen numera även driver en stugby och campingplats inom samma anläggning och att man konkurrerar på ett osunt sätt. Problemet handlar om att turisterna får halva priset på inträdet till Astrid Lindgrens Värld om de också övernattar i kommunens camping eller stugby. Detta leder förstås till att turisterna har kommunens camping och stugby som förstahandsval. De privata aktörerna missgynnas då de inte kan erbjuda ett subventionerat inträdespris på samma sätt.

Subventioner till utvalda aktörer

Det kan också vara så att kommunen väljer att ge bidrag eller stöd till en av aktörerna på marknaden. Den aktören kan då hålla ett lägre pris, alternativt göra investeringar, som konkurrenterna inte har möjlighet till.

Det problem med subventioner som framkom tydligast i undersökningen är kommunernas verksamheter inom fastigheter och uthyrning. I fler än 50 kommuner kan företagare ge exempel på fall då kommunen valt att subventionera hyran till enstaka privata verksamheter. Också detta leder till att den subventionerade aktören kan ta ut lägre priser än sina konkurrenter.

En skidanläggning subventioneras, en annan blir utan

I Sorsele kommun hittar vi ett tydligt exempel. I kommunen finns ett antal turistanläggningar inom skidnäringen. Anläggningen i Nalovardo, som förutom skidanläggning även omfattar camping och vandrarhem, ägs av kommunen och drivs av det privata bolaget Lapplandskåtan AB. Förutom att kommunen stått för de grundläggande investeringarna har Lapplandskåtan också fått ett fördelaktigt hyresavtal. I avtalet ingår nämligen bidrag på 1,8 miljoner kronor. Ingen av de andra privata aktörerna har fått något liknande erbjudande och på grund av den snedvridna konkurrensen kan de omöjligt utveckla sin verksamhet på samma sätt som kommunens subventionerade anläggning.

Olika former av arbetsmarknadspolitiska projekt

Som visades ovan är det största problemet med kommunernas näringsverksamheter att man sätter priser som ligger långt under den nivå som privata företag klarar av. Detta hänger ofta ihop med att verksamheten är någon form av arbetsmarknadsåtgärd där man inte behöver ta hänsyn till kostnader för exempelvis personal på samma sätt som privata företagare.

Runt om i landet pågår projekt av olika slag vars syfte är att ge sysselsättning till arbetslösa och i vissa fall arbetshandikappade. Detta är givetvis viktiga projekt, men de får ofta effekter som troligen inte alls är önskvärda. Många företagare i undersökningen upplever att dessa arbetsmarknadsprojekt konkurrerar med deras verksamhet på olika sätt, ibland med effekten att de har ytterst svårt att hålla sin verksamhet levande. Kommunerna borde vid sådana här tillfällen driva verksamheten tillsammans med de lokala entreprenörerna.

De vanligaste aktiviteterna är:

- Reparationer, sömnad, tapetsering och liknande (Arboga, Gällivare, Halmstad, Kristianstad, Torsås m.fl.)
- Flyttservice (Stenungsund, Ulricehamn, Karlskrona, Nyköping, m.fl.)
- Snöskottning och gräsklippning (Ragunda m.fl.)
- Bakning och försäljning i egna caféer (Borlänge, Kiruna, Finspång m.fl.)

Borlänge kommun driver tre caféer och ett bageri

I Borlänge driver kommunens arbetsmarknadsenhet ett bageri och inte mindre än tre caféer. Bageriet säljer endast till kommunala enheter medan caféerna är öppna för allmänheten. Problemet här, och i andra fall med arbetsmarknadsåtgärder, är att dessa verksamheter kan hålla väldigt låga priser då man inte har de personalkostnader etc. som privata företag har. Dessa priser kan vanliga företagare omöjligt konkurrera med och man upplever därför kommunernas verksamheter som ett stort problem på den lokala marknaden.

Reparation och försäljning på Miljostationen

Miljostationen i Emmaboda är ett annat exempel. Miljostationen ska på uppdrag av kommunen samla in grovsopor, men fungerar också som ett arbetsmarknadsprojekt i kommunens regi. Miljostationens cirka 30 anställda driver exempelvis en second hand-butik där man bland annat säljer reparerade cyklar, datorer, vitvaror med mera. I motsats till flera företag i undersökningen hävdar Miljostationen att de inte konkurrerar på ett osunt sätt. Det finns dock försäljare i kommunen som inte vågar slänga några grovsopor eftersom de är rädda för att hitta sina egna varor till försäljning på Miljostationen.

Överskotts försäljning riskerar att bli permanent

En del exempel på kommuners aktiviteter på den konkurrensutsatta marknaden har anknytning till fenomenet överskottskapacitet. Med detta menas att kommunen producerar eller köper in mer än vad kommunen behöver, vilket genererar ett överskott som man vill bli av med.

Kommunal blomsterförsäljning

Bland de blomsterintresserade invånarna i Hudiksvall har det länge varit känt att man kan köpa blommor, buskar och småträd i kommunens växthus. Sedan lokala blomsterförsäljare för något år sedan reagerat på kommunens annonsering om växtförsäljning har verksamheten minskat i omfattning. Fortfarande är det dock möjligt att köpa både tulpaner och penséer till låga priser – kunder är i huvudsak kommunens anställda. På våren har man tidigare kunnat köpa penséer från växthuset, detta innan ortens blomsterhandlare ens kunnat göra beställningar på sådana blommor hos sina grossister. Kommunen menar emellertid att det numera handlar om överskotts försäljning av mycket liten omfattning. Liknande verksamhet – överskotts försäljning av växter, virke och grus – uppges finnas även på andra håll i landet.

Att sälja tillfälliga överskott är något som kommunerna är tillåtna att göra under vissa omständigheter. Det ska röra sig om tjänster eller produkter som i första hand producerats för internt bruk och det ska handla om just tillfälliga överskott. Det är alltså inte tillåtet att anpassa sin produktion för att göra det möjligt att sälja produkterna på den öppna marknaden. Problemet med överskottsproduktion är enligt Konkurrensverket att den har en tendens att bli permanent, vilket alltså gör att det alltid finns ett överskott till försäljning på marknaden.⁷

⁷ Myndigheter och marknader. Konkurrensverkets rapportserie 2004:4

Osund konkurrens i alla branscher

Sveriges kommuner driver verksamheter inom alla områden. Detta avsnitt ska nu mer i detalj se på vilka branscher som är vanligast enligt företagen i respektive kommun. Som en ren bonus från materialet framkommer också en uppskattning av mörkertalet i respektive bransch, det vill säga verksamheter som bedrivs inom kommunens förvaltning och som därför inte syns i den officiella statistiken.

Först och främst kan konstateras att det som av företagen upplevs som mest störande är att kommunerna i stor utsträckning sysslar med sådant som ligger långt utanför deras traditionella verksamhetsområde. Det finns en uppseendeväckande spännvidd bland de olika näringar som nämns i materialet: försäljning av ved i Olofström och Västervik; tryckeriverksamhet i en mängd kommuner, exempelvis Bollnäs, Mark, Karlshamn, Katrineholm, Härnösand; försäljning av städ- och hygienprodukter i Älvsbyn; kommunalt hunddagis på Tjörn...

De mest utsatta branscherna

Företagarnas exempel på osund kommunal konkurrens har klassificerats i tio bransch-kategorier. Följande rangordning visar i hur många kommuner en viss branschkategori har nämnts av de lokala företagen.

1. Fastigheter, uthyrning och företagstjänster (exempel i 184 kommuner)
2. Bygg- och anläggning (164)
3. Hotell- och restaurang (160)
4. Övriga samhällstjänster (150)
5. Transport och kommunikation (131)
6. Vård, skola och omsorg (88)
7. Partihandel (77)
8. Jordbruk, jakt, skogsbruk och fiske (67)
9. Tillverkning (54)
10. El, gas, värme och vattenförsörjning (40)

Det är till en början värt att notera att de vanligaste fallen av osund konkurrens inte faller inom områden som kommunerna prioriterar i någon större utsträckning. Exempelvis återfinns kärnverksamhet som vård, skola och omsorg först på sjätte plats. Överst på listan hamnar istället verksamheter som faller inom områden där det är uppenbart att det finns fungerande marknader, exempelvis inom byggbranschen och hotell- och restaurangbranschen.

En bild av mörkertalet

Med hjälp av Svenskt Näringslivs unika undersökning ges för första gången en bild av mörkertalet inom några olika branscher. Ett exempel är transport, magasinering och kommunikation där antalet kommunala företag registrerade hos SCB uppgår till 119, medan denna undersökning visar på 131 olika exempel runt om i landet. Ett annat exempel är kommunala verksamheter inom bygg- och anläggning. Registrerade företag är 28, medan företagen i undersökningen kan uppge 164 fall där kommunen driver verk-

samhet på ett osunt sätt. På samma sätt finns det 77 exempel på partihandel i materialet, medan kommunerna endast har 10 företag registrerade inom samma område.

Ett annat exempel är hotell- och restaurangverksamheter som ofta drivs inom de kommunala förvaltningarna och därför inte registreras. Det finns endast 29 registrerade företag, medan företagen kan uppge hela 160 olika exempel på osund kommunal konkurrens inom restaurangnäringen. Där innebär den officiella statistiken en underskattning på över 500 procent.

Till de här siffrorna tillkommer sedan alla fall då kommunen driver näringsverksamhet, men då företagen i undersökningen inte känner till eller på annat sätt inte har upplevt att det handlar om osund konkurrens.

Så här ser det ut i respektive bransch

En sammanställning av respektive kommuns aktiviteter i olika branscher, det vill säga de branscher de lokala företagen upplever att kommunens verksamhet leder till osund konkurrens, finns i en bilaga till den här rapporten. Nedan följer en beskrivning av de olika branscher som använts i analysen, de vanligaste verksamheterna och exempel från en mängd svenska kommuner.

Fastigheter, uthyrning och företagstjänster

Kommunala bostadsbolag står för en del av företagens kritik. Inte främst för att de finns till, utan för att de subventionerar vissa verksamheter och håller en orimlig prisnivå vilket gör att marknaden inte utvecklas. I den här kategorin ingår dock också uthyrningsverksamhet av annat än lokaler, exempelvis verktyg, bilar med mera, samt olika företagstjänster. Det vanligaste exemplet på företagstjänster är att kommunen driver lokalvårdsverksamhet när det finns privata alternativ. Detta återfinns i över 70 av landets kommuner. Det näst vanligaste exemplet är mäss- och kongressverksamhet som bland annat finns i Alingsås, Stenungssund, Flen, Hässleholm, Landskrona, Norsjö, Mellerud, Strömstad, Vänersborg, Järfälla och Örnsköldsvik.

I Simrishamn finns ett annat konkret exempel. Där hyr kommunen ut olika slags maskiner och verktyg. På kommunens hemsida finns en lång lista med de saker man kan hyra, exempelvis traktorer och lastbilar inklusive förare, elektrisk häcksax ("med eller utan man"), bormaskiner, betongblandare, högtryckstvätt med mera. Dessutom säljer de matjord, kompostjord, björkved, gatsten och kullersten!

Bygg och anläggning

Problematiken med kommunernas byggverksamhet har främst att göra med att den kommunala entreprenadverksamheten, som ofta ligger under tekniska förvaltningen, ibland tar privata uppdrag och håller priser som ingen annan aktör rimligtvis kan hålla. I andra fall handlar det om att kommunens energibolag utför elinstallationer i konkurrens med privata elektriker. Detta finns det exempel på i bland annat Olofström och Västerås. I Aneby i Jönköpings län används istället den kommunala räddningstjänsten till att utföra vissa el- och VVS-arbeten.

Hotell och restaurang

Tidigare har konstaterats att kommunerna i många fall driver lunchrestauranger med låg prissättning. Flera företagare känner att det inte är lönt för dem att hålla öppet på dagarna, eftersom alla går till kommunens subventionerade lunchrestaurang. Det innebär förstås att den privata företagaren låter bli att anställa folk, enbart på grund av att kommunen driver restaurang på ett osunt sätt. Ett annat exempel i branschen är när kommunala restaurangskolor utför cateringuppdrag.

Andra samhällstjänster

I kategorin andra samhällstjänster återfinns både traditionell kommunal verksamhet som sophämtning och renhållning, och helt andra verksamheter som gym och biograf. Den absolut vanligaste samhällstjänsten som drivs på ett osunt sätt är sophämtning och renhållning. I Skåne har exempelvis 32 av 33 kommuner ett eget avfallsbolag, trots att det finns väl utvecklade privata alternativ. Konkurrensen är väldigt dålig, vilket på sistone har lett till kraftiga avgiftshöjningar och en ökad debatt om de lokala sopsorteringsmonopolen. Liknande exempel finns i Knivsta, Norrtälje, Vara, Mariestad, Lerum, Orust m.fl.

Den näst vanligaste samhällstjänsten är friskvårds- och gymverksamhet. Branschen har växt betydligt de senaste åren, främst på grund av privata kedjor som har öppnat runt om i landet. Trots det driver kommuner fortfarande gym på många håll. Konkurrenterna missgynnas bland annat för att kommunen ger de anställda gratiskort till det egna gymmet, men också för att gymmen drivs i lokaler som subventioneras av kommunen. Detta gör många gymägare runt om i landet frustrerade, då konkurrensen blir helt satt ur spel.

Transport och kommunikation

Det är vanligt bland Sveriges kommuner att kommunen bedriver någon form av taxi-verksamhet – ibland utan att ha tillstånd för detta. Detta inkräktar direkt på den privata taximarknaden. Det finns flera exempel, här följer ett av dem.

Sedan några år tillbaka har kommunens taxiverksamhet i Hudiksvall varit en het fråga – åtminstone bland de privata företagare som drabbats av denna. Det har till och med gått så långt att kommunen åtalats för att uppsåtligen ha bedrivit yrkesmässig trafik utan tillstånd. Tingsrätten friade kommunen sedan åklagaren åtalat fel person, men i domen bekräftas att kommunen bedrivit taxiverksamhet på ett olagligt sätt. Verksamheten har pågått under många år och kommunen har både anställt egna chaufförer och skaffat sig en egen fordonspark. Konsekvenserna för de lokala aktörerna har varit avsevärda. När kommunen började fakturera kunderna månadsvis blev exempelvis Hudiksvalls Taxi av med flertalet fasta kunder. Uppskattningsvis har kommunen utfört mellan 30 000 och 40 000 taxiresor sedan 2001. Den viktigaste frågan är förstås om kommunen nu har ändrat sin verksamhet efter domen. Svaret blir ett nej. Kommunen bedriver fortfarande taxiverksamhet och har även utökat denna till att även omfatta skolskjuts för invånare i en närliggande ort.

Vård, skola och omsorg

Traditionell kommunal verksamhet som vård, skola och omsorg får i förhållande till den stora del av kommunens verksamhet som den faktiskt utgör, en relativt låg placering.

Det finns emellertid särskilda aktiviteter på utbildningsområdet som är mer uppseendeväckande än andra. Framför allt handlar det om Komvux som i vissa kommuner antar uppdragsutbildning till subventionerade priser. Ett annat exempel är de kommunala skolor som ger eleverna körkortsutbildning. Sådan verksamhet borde skötas av privata bilskolor, som annars tappar ett stort antal kunder, vilket i sin tur gör att skolorna läggs ned eller blir tvungna att säga upp ett antal anställda.

Partihandel

Partihandel är en verksamhet som ligger väl utanför kommunernas traditionella kompetens- och verksamhetsområden. Det handlar om att kommunen säljer varor och utför reparationer, precis som vilken affär eller verkstad som helst. I praktiken handlar det ofta om att kommunala företag växer och engagerar sig i verksamheter utanför sitt ursprungliga område. I Karlsborg finns Karlsborgs Energi AB som inte bara erbjuder elnumera, utan även säljer vitvaror till privatpersoner. Det är bara att gå in på hemsidan och ta del av de erbjudanden som finns, i skrivande stund ett par olika spisar. Bolaget berättar också på samma sida att man är auktoriserad återförsäljare för varumärket Cy-linda.

Det finns också andra exempel som kanske inte är lika omfattande, men som för den enskilde konkurrenten innebär ett stort problem för dennes verksamhet. Det kan handla om att kommunen säljer böcker på biblioteket som i Arvika eller som i Sotenäs där en kommunal verksamhet utför biltvätt för en billig peng.

Jordbruk, jakt, skogsbruk och fiske

I denna kategori hamnar verksamhet som växtodling, skötsel av parker med mera. Framför allt parkskötsel är en verksamhet som finns i många kommuner, även där det finns väl utvecklade privata verksamheter. En effekt av kommunens verksamhet på detta område är att det ibland blir produkter över, vilka går till en överskotts försäljning.

Tillverkning

Det är tveksamt om kommunala politiker överhuvudtaget känner till att det finns tillverkning av olika varor i kommunen. Oftast är verksamheten relativt liten, det handlar exempelvis om bagerier (Borlänge), sömnad (Gällivare) och tillverkning av möbler (Haparanda). Dessa verksamheter konkurrerar dock med lokala tillverkare som ofta är ensamföretagare. En enda förlorad kund är därför av stor betydelse.

El, gas, värme- och vattenförsörjning

Kommunen har ett ansvar för att invånarna har tillgång till vissa grundläggande tjänster, men trots att avregleringar skett på dessa marknader har fortfarande kommunala bolag närmast en monopolställning på den lokala marknaden. Det företagarna främst upplever är att kommunens energiföretag har en sådan ställning att den hindrar utvecklingen av privata alternativ, vilket leder till dålig konkurrens, höga avgifter och dålig effektivitet. Lösningen är att konkurrensutsätta även sådana här verksamheter.

Skillnader mellan olika kommuner och regioner

I undersökningen visade det sig att medelkommunen bedriver verksamhet på ett osunt sätt i 3,8 av 10 branscher. Det var endast i två kommuner, Sundbyberg och Boxholm, som företagarna inte kunde ge något exempel på osund kommunal konkurrens.

De mest utsatta kommunerna

De kommuner som företagarna upplever ha flest antal verksamheter med osund konkurrens är:

1. Skellefteå och Älvsbyn (9 av 10 branscher)
2. Arboga, Göteborg, Karlskrona, Kiruna, Ljusdal, Lund, Olofström, Oskarshamn (8 av 10)
3. Gävle, Karlsborg, Lidköping, Mark, Piteå, Sollefteå, Stockholm, Umeå, Vimmerby, Ystad, Åmål (7 av 10).

Skellefteå kommun är en av två kommuner som i undersökningen driver verksamhet inom flest antal olika branscher. Kommunen driver Skelleftebuss AB. Det är ett bolag som förutom traditionell kommunal linjetrafik erbjuder beställningstrafik, nöjesresor till Norge, kryssningar till Finland, flygbuss, resor till IKEA med övernattnig, med mera. Bussbolagets motto är ”Resor för alla”, vilket man har lyckats med. Bolaget har nämligen blivit ett av Sveriges 10 största bussbolag, alltmedan privata aktörer haft ytterst svårt att komma in på marknaden. Dessutom driver bolaget genom dotterbolag bland annat flyttservice och godstrafik. Kommunen driver även bland annat mäss- och konferensverksamhet, säljer lösningar för bredband och IP-telefoni samt har ett energibolag som erbjuder privata företag portföljförvaltning av värdepapper inom elkraft. Kommunens verksamhet påverkar med andra ord logistik- och persontransportbranschen, resebranschen, IT-branschen, finansbranschen m.fl.

De mest utsatta länen

På samma sätt kan man göra en sammanställning över de mest utsatta länen för att se om det finns några regionala skillnader. De län med verksamheter inom flest branscher är:

1. Blekinge (6 av 10 branscher)
2. Gotland (5)⁸
3. Norrbotten (4,9)
4. Gävleborg (4,8)
5. Västerbotten (4,7)

I Blekinge ligger samtliga kommuner över riksgenomsnittet. Tidigare i rapporten har exempelvis nämnts försäljningen av ved i Olofström. I Karlskrona anger företagarna i undersökningen kommunens förarutbildning, kommunens flyttfirma och fastighetsbolaget som subventionerar hyror. I Karlshamn driver kommunen ett gym och ett tryckeri och i Sölvesborg säljer kommunen kontorsmaterial i kommunhuset.

⁸ Gotlands län består av endast en kommun, Gotlands kommun.

Något större problem i storstadskommunerna och norrlandsläna

Konkurrensverket har gjort en bedömning av konkurrensen från offentliga aktörer och menar att den är större i storstäderna än i mellanstora städer och på landsbygden. Vår undersökning stöder till viss del den bedömningen. De tre storstadskommunerna ligger samtliga väl över medelkommunen i antalet olika branscher. Eventuellt finns det dock också en liten övervikt i vissa norrlandslän. Västerbotten, Gävleborg, Norrbotten och Västernorrland ligger högt upp på listan över de mest utsatta läna.

Ideologi eller andra överväganden?

Rapporten har hittills kunnat ge en mängd olika exempel på hur den osunda konkurrensen ser ut i de svenska kommunerna. Nu är det dags att undersöka om det finns någon skillnad i förekomst av osund konkurrens mellan kommuner med olika politiska majoriteter.

Partierna inom det borgerliga blocket framhåller värdet av ett bra företagsklimat och strävar efter privat företagande i större utsträckning än det socialistiska blocket. Detta gör att man skulle kunna förvänta sig en lägre grad av osund konkurrens i borgerligt styrda kommuner än i kommuner styrda av vänsterblocket. Men är det så i verkligheten? Är det så att kommuner med en socialistisk majoritet håller på med fler verksamheter i osund konkurrens med privata företag än borgerliga kommuner? Styr politikerna av sin ideologi eller är det i själva verket andra överväganden som tar överhanden?

Uppgifterna om majoritetsförhållandena har hämtats från KommunAktuellts sammanställning av Kommunvalet 2002. De kommuner där miljöpartiet blev vågmästare har kontrollerats närmare och i de fall där miljöpartiet ingått en allians med något av blocken har dessa ändrats till antingen en socialistisk eller borgerlig kommun. Majoritetsförhållandena har sedan jämförts med det antal branscher som företagen i undersökningen upplever osund konkurrens i.

Politisk majoritet	Antal branscher	Antal kommuner*
Socialistisk majoritet	4,2	114
Borgerlig majoritet	3,3	100
Oklar majoritet	4,1	76

Källa: Svenskt Näringsliv

*Uppgifter om politisk majoritet från KommunAktuellt

Tabellen visar att kommuner med socialistisk majoritet bedriver osunt konkurrerande verksamhet i 4,2 branscher i genomsnitt (totalt antal branscher i undersökningen = 10). Samma siffra för borgerligt styrda kommuner är 3,3 branscher i genomsnitt. Undersökningen visar alltså på att det finns vissa skillnader mellan kommuner av olika politisk färg vad gäller förekomst av osund konkurrens. Frågan är bara hur stora växlar man ska dra av detta resultat.

Genomsnittet för borgerliga kommuner är visserligen lägre, men problemet är omfattande även där. Som exempel på osund konkurrens i borgerligt styrda kommuner har företagen i enkätmaterialen bland annat nämnt följande: friskvård och solarium i Ulricehamn, Lilla Edets Industri- och Fastighetsbolag i Lilla Edet, massage i Vårgårda, IT-tjänster i Sävsjö, kopieringsservice i Säffle och uthyrning av minibuss i Kinda. Av detta dras slutsatsen att det i de flesta fall inte är en fråga om ideologi utan om andra överväganden.

Ett annat exempel är borgerligt styrda Vellinge kommun i Skåne som i de flesta sammanhang får ett gott betyg för sitt lokala företagsklimat. Trots det går det att hitta ex-

empel på osund kommunal konkurrens även i Vellinge. Serkon startade som en avknoppning av kommunens administrativa verksamhet, men började så småningom sälja konsulttjänster inom administration, IT och ekonomi till andra företag i regionen. Företaget hävdar att antalet privata uppdrag har minskat den senaste tiden. Svenskt Näringsliv menar dock att det redan finns en fungerande marknad för sådana här tjänster och att Serkon därmed inte alls borde utföra privata uppdrag. Särskilt för småföretagaren på den lokala marknaden är det viktigt att konkurrensen helt sker på lika villkor.

Osund konkurrens inget olösbart problem

Att kommunernas näringsverksamhet är ett stort problem för Sveriges företagare har i denna undersökning blivit tydligare. Framför allt små och medelstora företag har svårt att klara sig på den lokala marknaden om inte konkurrensen sker på lika villkor. En effekt av den osunda konkurrensen är att den hämmar tillväxten i landet, men en annan minst lika viktig effekt är att den offentliga sektorn blir onödigt dyr. Osund konkurrens kostar kommunerna pengar eftersom marknaden blir ineffektiv och de lokala företagen får problem att överleva. Det finns med andra ord pengar att spara för kommunerna genom att konkurrensutsätta verksamheterna.

Det är därför av största vikt att åtgärder vidtas för att förbättra konkurrenssituationen. Problemet är omfattande, men det går att lösa. Svenskt Näringsliv anser att man, för att komma tillrätta med problemet bör göra följande:

- Staten, kommuner och landsting bör successivt avveckla sina företag. Först och främst de statliga bolagen, sedan även de kommunala energi-, fastighets- och transportbolagen. Den offentliga sektorn ska bara äga de fastigheter som är nödvändiga för den egna verksamheten
- Alla myndigheter bör avveckla sina kommersiella verksamheter. Om en myndighet har ett bestående behov av att bedriva näringsverksamhet är det ett tecken på att uppgiften inte bör lösas av en myndighet.
- Staten och kommunerna ska endast få bedriva näringsverksamhet i undantagsfall. Likaså bör försäljning av tillfälliga överskott endast få ske i undantagsfall och då genom en inrättning som är fristående från kommunen. Tillfälliga överskott ska inte säljas direkt till konsumenter utan ska i första hand säljas till privata företagare efter anbud.
- Kommunerna bör avskaffa avgifter, bidrag och regleringar som snedvrider konkurrensen.
- Privatpersoner ska kunna välja så långt det är möjligt mellan konkurrerande producenter av utbildning, omsorg och sjukvård.
- Det allmänna ska i så stor utsträckning som det är möjligt använda upphandling i konkurrens för varor och tjänster som bäst lämpar sig för kollektiv konsumtion.

Några goda exempel

Att kommunerna konkurrensutsätter sin verksamhet och i största möjliga mån låter privata alternativ konkurrera om det en kommun har skyldighet att utföra, är en stor uppgift. En uppgift som dock redan har påbörjats och det finns många goda exempel runt om i landet.

Ett exempel är inom avfallshantering och renhållning där kommuner fortfarande driver verksamheter i egna bolag, men där privata aktörer på många håll i landet fått möjlighet

att konkurrera på lika villkor. Ragn-Sells, ett större familjeägt bolag inom branschen, har idag entreprenadavtal med åttio av Sveriges 290 kommuner. Uppdragen varierar, från enbart sophämtning i exempelvis Linköping kommun, till sophämtning, slamhantering, hämtning av källsorterat avfall med mera i exempelvis Vara kommun.

Det finns stora möjligheter för kommunerna att ställa höga krav på leverantörerna när det råder fri konkurrens. Ragn-Sells entreprenadavtal med Uppsala kommun har mycket högt ställda krav, där kvalitetsledningssystemet ISO 9001 och miljöledningssystemet ISO 14001 varit ett måste för att få kommunens kontrakt. När konkurrensen är fri finns det med andra ord stora möjligheter för kommunen att förbättra verksamheten och som följd förbättras effektiviteten i hela branschen.

Omsorgsverksamhet är ett annat område där privata aktörer utvecklats till följd av att den lokala marknaden öppnats upp. Solhaga By och Lerhem är två delar av ett och samma familjeföretag som driver grupp- och servicebostäder samt dagverksamhet i Ale, Göteborg, Lerum och Lilla Edet. Även närliggande kommuner har möjlighet att köpa platser, vilket gjort att företaget nu har 23 olika kommuner som kunder. Genom fortlöpande tillsynsrapportering följer länsstyrelsen, via de enskilda kommunerna, upp verksamheten för att säkerställa kvalitén. I den senaste rapporten uttryckte utredarna att de hade svårighet att formulera i skrift allt positivt som de har sett. Rapporterna visar att företaget utvecklat bra rutiner så att omsorgen kan utföras på bästa sätt och de boende upplever personalen som mycket kompetenta och engagerade. Företaget är ett bra exempel på framgångsrik privat driven verksamhet inom ett område där kommunerna fortfarande i stor utsträckning väljer att göra det i egen regi.

I den här rapporten har också framgått att parkskötsel och mindre anläggningsjobb av offentliga platser ofta utförs i kommunens egen regi. Genom att lägga ut sådan verksamhet på entreprenad kan man istället gynna det lokala företagsklimatet. Klases Lantbruk är ett exempel på ett litet företag som fått uppdrag av bland annat Stockholm stad Solna stad att genomföra skötsel av parker, renovera lekplatser med mera. Uppdragen är viktiga för Klases verksamhet, men de är minst lika viktiga för de kommuner som har anlitat honom. Genom att konkurrensutsätta kommunens verksamheter öppnas nämligen marknaden upp och det blir möjligt för flera liknande företagare, stora som små, att etablera sig i kommunen.

Kommun	Län	Antal olika branscher	SNI-kod										
			A-B	D	E	F	G	H	I	K	M-N	Övriga	
Skellefteå	Västerbotten	9	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Ålvsbyn	Norrbotten	9		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Arboga	Västmanland	8		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Göteborg	Västra Götaland	8			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Karlskrona	Blekinge	8	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Kiruna	Norrbotten	8		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Ljusdal	Gävleborg	8	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Lund	Skåne	8	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Olofström	Blekinge	8	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Oskarshamn	Kalmar	8	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Gävle	Gävleborg	7				✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Karlsborg	Västra Götaland	7		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Lidköping	Västra Götaland	7	✓	✓		✓	✓	✓		✓	✓		
Mark	Västra Götaland	7	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
Piteå	Norrbotten	7	✓			✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓
Sollefteå	Västernorrland	7	✓	✓		✓	✓			✓	✓	✓	✓
Stockholm	Stockholm	7	✓		✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓
Umeå	Västerbotten	7				✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Vimmerby	Kalmar	7	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
Ystad	Skåne	7	✓	✓				✓	✓	✓	✓	✓	✓
Åmål	Västra Götaland	7	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓
Borås	Västra Götaland	6				✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓
Eslöv	Skåne	6		✓	✓			✓		✓	✓	✓	✓
Fagersta	Västmanland	6				✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓
Falkenberg	Halland	6	✓			✓	✓	✓		✓		✓	✓
Finspång	Östergötland	6		✓		✓	✓	✓		✓		✓	✓
Haparanda	Norrbotten	6		✓				✓	✓	✓	✓	✓	✓
Hofors	Gävleborg	6				✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Hudiksvall	Gävleborg	6	✓			✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓
Hörby	Skåne	6			✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓
Kumla	Örebro	6				✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓
Luleå	Norrbotten	6				✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Lycksele	Västerbotten	6		✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓
Lysekil	Västra Götaland	6				✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓
Malung	Dalarna	6				✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓
Mora	Dalarna	6		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Norsjö	Västerbotten	6					✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Nässjö	Jönköping	6		✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓
Robertsfors	Västerbotten	6				✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Smedjebacken	Dalarna	6			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Sotenäs	Västra Götaland	6				✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Säffle	Värmland	6		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Trelleborg	Skåne	6	✓					✓	✓	✓	✓	✓	✓
Västervik	Kalmar	6				✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓
Växjö	Kronoberg	6			✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Ånge	Västernorrland	6	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓
Boden	Norrbotten	5	✓			✓		✓	✓	✓	✓		
Botkyrka	Stockholm	5				✓		✓	✓	✓	✓	✓	
Degerfors	Örebro	5	✓			✓			✓	✓	✓	✓	✓
Falköping	Västra Götaland	5				✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓

[Listan visar exempel på osund kommunal konkurrens såsom företagare i respektive kommun *upplever* det. Listan visar således inte alla de branscher som en viss kommun rent faktiskt bedriver verksamhet inom.]

Kommun	Län	Antal olika branscher	SNI-kod									
			A-B	D	E	F	G	H	I	K	M-N	Övriga
Falun	Dalarna	5					✓	✓	✓	✓		✓
Forshaga	Värmland	5	✓			✓	✓			✓		✓
Gotland	Gotland	5	✓	✓				✓		✓		
Gullspång	Västra Götaland	5				✓				✓	✓	✓
Gällivare	Norrbottnen	5		✓		✓				✓		✓
Götene	Västra Götaland	5				✓		✓			✓	✓
Hallstahammar	Västmanland	5		✓		✓		✓			✓	✓
Halmstad	Halland	5		✓		✓			✓			✓
Hylte	Halland	5		✓				✓			✓	✓
Hässleholm	Skåne	5				✓		✓			✓	✓
Höganäs	Skåne	5				✓	✓		✓		✓	✓
Järfälla	Stockholm	5	✓			✓		✓			✓	✓
Jönköping	Jönköping	5			✓	✓		✓	✓			✓
Karlshamn	Blekinge	5		✓	✓			✓		✓		✓
Katrineholm	Södermanland	5	✓	✓				✓	✓	✓		
Kinda	Östergötland	5				✓		✓	✓	✓		✓
Kristianstad	Skåne	5	✓			✓	✓			✓		✓
Köping	Västmanland	5			✓			✓	✓		✓	✓
Laholm	Halland	5				✓		✓	✓	✓		✓
Landskrona	Skåne	5		✓			✓	✓		✓		✓
Lindesberg	Örebro	5	✓			✓		✓		✓	✓	
Linköping	Östergötland	5				✓		✓	✓	✓		✓
Ljungby	Kronoberg	5				✓			✓	✓	✓	✓
Ludvika	Dalarna	5					✓	✓	✓	✓		✓
Malmö	Skåne	5	✓					✓	✓	✓	✓	
Mjölby	Östergötland	5		✓		✓				✓	✓	✓
Ronneby	Blekinge	5	✓			✓	✓			✓	✓	
Sala	Västmanland	5			✓	✓	✓			✓		✓
Sandviken	Gävleborg	5				✓		✓	✓	✓		✓
Skara	Västra Götaland	5		✓				✓	✓	✓	✓	
Solna	Stockholm	5				✓		✓		✓	✓	✓
Stenungsund	Västra Götaland	5	✓					✓	✓	✓		✓
Storuman	Västerbotten	5		✓		✓			✓	✓		✓
Strängnäs	Södermanland	5		✓	✓			✓			✓	✓
Sunne	Värmland	5				✓	✓	✓		✓		✓
Sävsjö	Jönköping	5			✓	✓		✓		✓		✓
Söderhamn	Gävleborg	5		✓			✓	✓	✓	✓		
Söderköping	Östergötland	5	✓			✓		✓		✓		✓
Tanum	Västra Götaland	5	✓					✓	✓	✓		✓
Uddevalla	Västra Götaland	5	✓		✓	✓		✓	✓	✓		✓
Ulricehamn	Västra Götaland	5				✓	✓	✓	✓			✓
Uppsala	Uppsala	5			✓	✓	✓	✓			✓	✓
Vilhelmina	Västerbotten	5				✓		✓		✓	✓	✓
Vänersborg	Västra Götaland	5		✓		✓		✓		✓	✓	✓
Västerås	Västmanland	5			✓	✓				✓	✓	✓
Älmhult	Kronoberg	5				✓		✓	✓		✓	✓
Älvdalen	Dalarna	5				✓		✓	✓	✓		✓
Örnsköldsvik	Västernorrland	5				✓		✓	✓	✓		✓
Östersund	Jämtland	5		✓		✓		✓	✓	✓		
Överkalix	Norrbottnen	5				✓		✓	✓	✓		✓

[Listan visar exempel på osund kommunal konkurrens såsom företagare i respektive kommun *upplever* det. Listan visar således inte alla de branscher som en viss kommun rent faktiskt bedriver verksamhet inom.]

Kommun	Län	Antal olika branscher	SNI-kod									
			A-B	D	E	F	G	H	I	K	M-N	Övriga
Alingsås	Västra Götaland	4				✓				✓	✓	✓
Aneby	Jönköping	4	✓			✓	✓	✓				
Arvika	Värmland	4			✓		✓			✓	✓	
Avesta	Dalarna	4					✓	✓		✓		✓
Bjurholm	Västerbotten	4	✓	✓		✓				✓		
Borgholm	Kalmar	4				✓	✓	✓			✓	
Borlänge	Dalarna	4					✓		✓		✓	
Bromölla	Skåne	4				✓				✓	✓	✓
Eda	Värmland	4				✓		✓		✓		
Emmaboda	Kalmar	4					✓		✓	✓		✓
Essunga	Västra Götaland	4	✓				✓	✓		✓		
Gislaved	Jönköping	4				✓		✓	✓			✓
Gnosjö	Jönköping	4				✓		✓	✓	✓		
Hammarö	Värmland	4				✓		✓	✓		✓	
Haninge	Stockholm	4						✓	✓	✓		✓
Hedemora	Dalarna	4	✓					✓	✓			✓
Härjedalen	Jämtland	4		✓				✓		✓		✓
Högsby	Kalmar	4				✓		✓	✓	✓		
Höör	Skåne	4	✓						✓	✓		✓
Jokkmokk	Norrbottn	4						✓	✓	✓		✓
Kalmar	Kalmar	4						✓		✓	✓	✓
Karlstad	Värmland	4			✓		✓		✓	✓		
Krokom	Jämtland	4				✓		✓		✓		✓
Kungsbacka	Halland	4	✓	✓						✓		✓
Ljusnarsberg	Örebro	4	✓			✓		✓				✓
Malå	Västerbotten	4				✓		✓	✓			✓
Mellerud	Västra Götaland	4				✓		✓		✓		✓
Munkedal	Västra Götaland	4	✓			✓			✓		✓	
Munkfors	Värmland	4	✓	✓		✓				✓		
Mölnådal	Västra Götaland	4			✓		✓			✓	✓	
Nybro	Kalmar	4	✓			✓				✓		✓
Nynäshamn	Stockholm	4	✓						✓	✓	✓	✓
Orsa	Dalarna	4			✓		✓	✓				✓
Osby	Skåne	4	✓				✓	✓		✓		
Oxelösund	Södermanland	4			✓		✓	✓				✓
Partille	Västra Götaland	4			✓	✓		✓		✓		
Ragunda	Jämtland	4	✓			✓	✓					✓
Simrishamn	Skåne	4		✓				✓	✓	✓		
Skurup	Skåne	4		✓		✓		✓			✓	
Sundsvall	Västernorrland	4				✓		✓		✓		✓
Södertälje	Stockholm	4				✓	✓		✓		✓	
Sölvesborg	Blekinge	4			✓	✓	✓		✓			
Tidaholm	Västra Götaland	4				✓		✓		✓		✓
Torsås	Kalmar	4	✓				✓		✓	✓		
Trollhättan	Västra Götaland	4	✓		✓	✓				✓		
Vadstena	Östergötland	4				✓	✓	✓		✓		
Vaggeryd	Jönköping	4	✓			✓			✓	✓		✓
Valdemarsvik	Östergötland	4				✓	✓		✓	✓	✓	
Vansbro	Dalarna	4						✓		✓	✓	✓
Vindeln	Västerbotten	4				✓			✓	✓	✓	

[Listan visar exempel på osund kommunal konkurrens såsom företagare i respektive kommun upplever det. Listan visar således inte alla de branscher som en viss kommun rent faktiskt bedriver verksamhet inom.]

Kommun	Län	Antal olika branscher	SNI-kod									
			A-B	D	E	F	G	H	I	K	M-N	Övriga
Åsele	Västerbotten	4				✓	✓	✓				✓
Åtvidaberg	Östergötland	4			✓	✓		✓				✓
Ödeshög	Östergötland	4	✓							✓	✓	✓
Örkelljunga	Skåne	4			✓			✓	✓	✓		
Österåker	Stockholm	4				✓		✓	✓		✓	
Östra Göinge	Skåne	4	✓					✓		✓		✓
Övertorneå	Norrbottn	4		✓				✓	✓			✓
Alvesta	Kronoberg	3					✓	✓		✓		
Arvidsjaur	Norrbottn	3						✓	✓			✓
Bengtstors	Västra Götaland	3						✓		✓		✓
Berg	Jämtland	3				✓			✓			✓
Bjuv	Skåne	3					✓				✓	✓
Bollnäs	Gävleborg	3		✓					✓		✓	
Bräcke	Jämtland	3				✓	✓	✓				
Enköping	Uppsala	3						✓		✓		✓
Flen	Södermanland	3							✓	✓	✓	
Gagnef	Dalarna	3				✓		✓		✓		
Grums	Värmland	3				✓			✓			✓
Hagfors	Värmland	3				✓		✓	✓			
Hallsberg	Örebro	3		✓			✓	✓				
Herrljunga	Västra Götaland	3			✓		✓	✓				
Hjo	Västra Götaland	3	✓		✓	✓						
Huddinge	Stockholm	3							✓	✓	✓	
Hultsfred	Kalmar	3				✓	✓					✓
Håbo	Uppsala	3				✓			✓		✓	
Hällefors	Örebro	3		✓					✓		✓	
Härnösand	Västernorrland	3		✓				✓		✓		
Karlskoga	Örebro	3					✓	✓			✓	
Klippan	Skåne	3	✓						✓	✓		
Knivsta	Uppsala	3				✓				✓		✓
Kramfors	Västernorrland	3				✓					✓	✓
Kungsör	Västmanland	3				✓		✓		✓		
Kungälv	Västra Götaland	3	✓						✓			✓
Kävlinge	Skåne	3						✓			✓	✓
Laxå	Örebro	3				✓		✓	✓			
Lekeberg	Örebro	3		✓			✓	✓				
Leksand	Dalarna	3					✓	✓	✓			
Lilla Edet	Västra Götaland	3				✓			✓	✓		
Lomma	Skåne	3	✓			✓	✓					
Mariestad	Västra Götaland	3			✓	✓						✓
Motala	Östergötland	3					✓		✓			✓
Mullsjö	Jönköping	3					✓	✓		✓		
Mörbylånga	Kalmar	3	✓	✓				✓				
Nordanstig	Gävleborg	3			✓					✓	✓	
Norrtälje	Stockholm	3				✓				✓		✓
Nyköping	Södermanland	3				✓			✓		✓	
Ockelbo	Gävleborg	3				✓			✓	✓		
Orust	Västra Götaland	3				✓				✓		✓
Rättvik	Dalarna	3						✓	✓			✓
Sjöbo	Skåne	3				✓		✓		✓		

[Listan visar exempel på osund kommunal konkurrens såsom företagare i respektive kommun *upplever* det. Listan visar således inte alla de branscher som en viss kommun rent faktiskt bedriver verksamhet inom.]

Kommun	Län	Antal olika branscher	SNI-kod										
			A-B	D	E	F	G	H	I	K	M-N	Övriga	
Skinnskatteberg	Västmanland	3				✓				✓	✓		
Sollentuna	Stockholm	3									✓	✓	✓
Sorsele	Västerbotten	3						✓		✓			✓
Storfors	Värmland	3		✓		✓						✓	
Strömstad	Västra Götaland	3						✓			✓		✓
Strömsund	Jämtland	3		✓					✓				✓
Säter	Dalarna	3		✓		✓				✓			
Tibro	Västra Götaland	3	✓			✓			✓				
Timrå	Västernorrland	3				✓			✓				✓
Tingsryd	Kronoberg	3						✓		✓		✓	
Tjörn	Västra Götaland	3				✓				✓			✓
Torsby	Värmland	3		✓				✓		✓			
Tranemo	Västra Götaland	3	✓			✓				✓			
Tranås	Jönköping	3							✓	✓			✓
Trosa	Södermanland	3	✓							✓			✓
Täby	Stockholm	3							✓	✓		✓	
Töreboda	Västra Götaland	3		✓					✓		✓		
Vara	Västra Götaland	3						✓		✓			✓
Varberg	Halland	3				✓	✓			✓			
Vårgårda	Västra Götaland	3				✓		✓					✓
Vännäs	Västerbotten	3				✓		✓			✓		
Örebro	Örebro	3							✓	✓		✓	
Östhammar	Uppsala	3	✓					✓				✓	
Ale	Västra Götaland	2		✓						✓			
Arjeplog	Norrbottn	2						✓		✓			
Askersund	Örebro	2							✓				✓
Burlöv	Skåne	2	✓										✓
Dals-Ed	Västra Götaland	2	✓							✓			
Dorotea	Västerbotten	2							✓	✓			
Eksjö	Jönköping	2				✓		✓					
Eskilstuna	Södermanland	2				✓							✓
Filipstad	Värmland	2				✓		✓					
Habo	Jönköping	2						✓		✓			
Heby	Västmanland	2				✓			✓				
Helsingborg	Skåne	2			✓								✓
Härryda	Västra Götaland	2						✓					✓
Kalix	Norrbottn	2				✓							✓
Kil	Värmland	2							✓				✓
Kristinehamn	Värmland	2	✓							✓			
Lessebo	Kronoberg	2						✓		✓			
Lidingö	Stockholm	2				✓				✓			
Markaryd	Kronoberg	2				✓			✓				
Nacka	Stockholm	2	✓			✓							
Nora	Örebro	2								✓		✓	
Norberg	Västmanland	2				✓				✓			
Nordmaling	Västerbotten	2				✓				✓			
Norrköping	Östergötland	2				✓		✓					
Ovanåker	Gävleborg	2				✓				✓			
Pajala	Norrbottn	2						✓	✓				
Sigtuna	Stockholm	2				✓			✓				

[Listan visar exempel på osund kommunal konkurrens såsom företagare i respektive kommun *upplever* det. Listan visar således inte alla de branscher som en viss kommun rent faktiskt bedriver verksamhet inom.]

Kommun	Län	Antal olika branscher	SNI-kod									
			A-B	D	E	F	G	H	I	K	M-N	Övriga
Skövde	Västra Götaland	2									✓	✓
Surahammar	Västmanland	2				✓					✓	
Svalöv	Skåne	2						✓		✓		
Svedala	Skåne	2							✓	✓		
Tierp	Uppsala	2						✓		✓		
Tomelilla	Skåne	2	✓			✓						
Tyresö	Stockholm	2	✓			✓						
Upplands-Väsby	Stockholm	2	✓							✓		
Uppvidinge	Kronoberg	2				✓						✓
Vaxholm	Stockholm	2								✓	✓	
Vellinge	Skåne	2						✓		✓		
Vetlanda	Jönköping	2				✓				✓		
Värmdö	Stockholm	2							✓		✓	
Åre	Jämtland	2						✓	✓			
Årjäng	Värmland	2				✓				✓		
Åstorp	Skåne	2				✓		✓				
Älvkarleby	Uppsala	2				✓					✓	
Ängelholm	Skåne	2	✓									✓
Bollebygd	Västra Götaland	1						✓				
Båstad	Skåne	1								✓		
Danderyd	Stockholm	1								✓		
Ekerö	Stockholm	1									✓	
Färgelanda	Västra Götaland	1										✓
Gnesta	Södermanland	1									✓	
Grästorp	Västra Götaland	1						✓				
Lerum	Västra Götaland	1										✓
Mönsterås	Kalmar	1								✓		
Nykvarn	Stockholm	1										✓
Perstorp	Skåne	1										✓
Salem	Stockholm	1							✓			
Staffanstorps	Skåne	1								✓		
Svenljunga	Västra Götaland	1				✓						
Upplands-Bro	Stockholm	1				✓						
Vallentuna	Stockholm	1								✓		
Vingåker	Södermanland	1								✓		
Värnamo	Jönköping	1				✓						
Ydre	Östergötland	1						✓				
Öckerö	Västra Götaland	1				✓						
Boxholm	Östergötland	0										
Sundbyberg	Stockholm	0										
Totalt inom respektive bransch			67	54	40	164	77	160	131	184	88	150

[Listan visar exempel på osund kommunal konkurrens såsom företagare i respektive kommun *upplever* det. Listan visar således inte alla de branscher som en viss kommun rent faktiskt bedriver verksamhet inom.]